



## СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В ПРАКТИЦІ УПРАВЛІННЯ

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.12.071>

УДК 331.55:314.7:005

JEL: C51, O15, R23

**О.П. МУЛЬСКА**, канд. екон. наук,

с. н. с. відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України»

вул. Козельницька, 4, 79026, Львів, Україна

e-mail: oliochka.mulska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1666-3971>

**І.Є. БАРАНЯК**, канд. екон. наук,

м. н. с. відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України»

вул. Козельницька, 4, 79026, Львів, Україна

e-mail: ihorbaranyak@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1467-0262>

### МІГРАЦІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОПОЗИЦІЇ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ \*

---

*Виявлено проблемні аспекти і негативні наслідки посилення зовнішньої міграції молоді Карпатського регіону. Обґрунтовано необхідність удосконалення сучасної міграційної політики в Карпатському регіоні. Запропоновано засоби підвищення якості системи моніторингу зовнішньої міграції молоді. Доведено, що реалізація визначених інструментів і засобів дозволить усунути окреслені недоліки міграційної політики й мінімізувати ризики та загрози зростання міграційної активності молоді Карпатського регіону.*

**Ключові слова:** міграція молоді; інформаційно-аналітичне забезпечення; проблеми обліку міграції; Карпатський регіон; регіональна міграційна політика.

---

Поглиблення глобалізаційних процесів, цифровізація економіки і розвиток смарт-спеціалізації, з одного боку, виступають драйверами економічного

---

\* Стаття підготовлена в рамках виконання гранту НАН України дослідницькими лабораторіями/групами молодих вчених НАН України «Міграційна мобільність молоді Карпатського регіону України: проблеми збереження та розвитку людського потенціалу» (державний реєстраційний № 0121U110514, 2021—2022 рр.).

Ц и т у в а н н я: Мультска О.П., Бараняк І.Є. Міграційна мобільність молоді Карпатського регіону: пропозиції до вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення регіональної міграційної політики. *Економіка України*. 2021. № 12. С. 71—82. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.12.071>

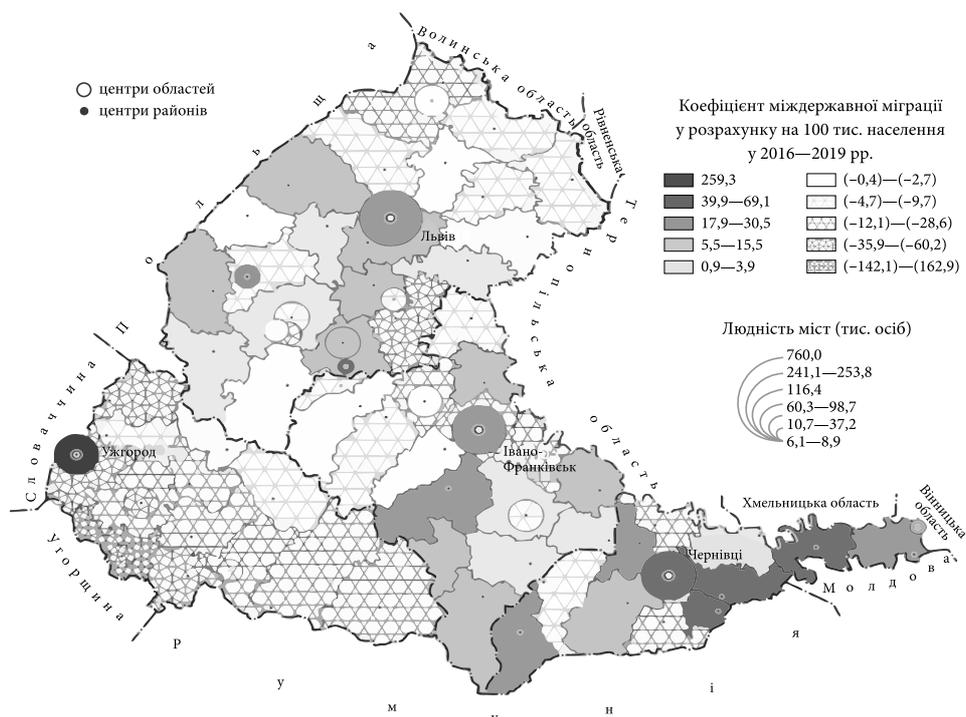
зростання областей Карпатського регіону, а з іншого — є чинниками інтенсифікації зовнішньої трудової, освітньої, стаціонарної та інших видів міграції населення, поширення міграції бізнесу, «відпливу мізків», позитивних міграційних аспірацій серед молоді, зокрема на прикордонних територіях регіону. Особливо критичними наслідками посилення зовнішньої міграції молоді Карпатського регіону є нарощування ризику втрати інтелектуально-трудоного потенціалу, що може стати причиною регресу науково-технічної сфери, загострення проблем демографічного відтворення, зменшення кількості осіб у репродуктивному й економічно активному віці, лімітування виховної та демовідтворювальної функцій родини і нівелювання інституту сім'ї. Неконтрольовані зовнішні міграційні процеси молоді призводять до посилення дисбалансів регіональних ринків праці та соціально-економічних асиметрій розвитку територій.

Серед вітчизняних науковців, які здійснили вагомий внесок у дослідження міграційних процесів і просторової мобільності населення, слід відзначити напрацювання Е. Лібанової [1], О. Позняка [2], О. Малиновської [3], у яких висвітлено проблеми обліку масштабів освітньої та трудової еміграції, причини міграційної активності населення й наслідки для національної економіки, обґрунтовано пріоритетні напрями і стратегічні вектори міграційної політики, зокрема, і в умовах поширення COVID-19. Регіональні аспекти міграції населення стали предметом наукових досліджень учених Львівської школи міграціологів [4; 5; 6], у тому числі й щодо каузального впливу міграції населення на регіональний розвиток, особливостей міграційних потоків на прикордонних територіях, специфіки трудової та освітньої міграції населення Карпатського регіону, демографічних і соціально-економічних ефектів формування мікро- та макроміграційних систем [7; 8].

У науковому дискурсі в наявності численні дослідження міграційної проблематики населення, однак переважну їх більшість зосереджено на окремих аспектах міграційної активності населення. Перешкодами і системними викликами для проведення якісного та комплексного дослідження міграційних процесів, особливо в регіональному розрізі, є відсутність інформаційно-аналітичного базису і методичного інструментарію, несформованість уніфікованої національної та регіональної бази даних щодо структурно-динамічних характеристик міграції населення й фінансових міграційних трансфертів. Відсутність деталізованої статистичної інформації щодо інтенсивності різновекторних міграційних потоків унеможливорює запровадження системного моніторингу мобільності молоді та моделювання впливу її інтенсифікації на регіональний розвиток.

Отже, **мета статті** — виявити проблемні аспекти і негативні наслідки посилення зовнішньої міграції молоді Карпатського регіону, обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації регіональної міграційної політики.

Інтенсивність зовнішньої міграції з Карпатського регіону України (Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Закарпатська області) є найвищою в країні. За рівнем соціально-економічного розвитку області Карпатського регіону України поступаються середньодержавним значенням, відтак, індикатори соціально-економічного розвитку виступають ключовими чинника-



Інтенсивність зовнішньої міграції населення Карпатського регіону у 2016—2019 рр.  
Джерело: розроблено і побудовано авторами.

ми мотивації економічно активного населення до зовнішньої міграції, пересування трудової. Обсяги зовнішньої міграції з Карпатського регіону за 2016—2019 рр. зросли в три рази, а інтенсивність трудової зовнішньої міграції була в 10 разів вищою, ніж аналогічний середньодержавний показник по Україні; 50% мігрантів з України є вихідцями із Західної України. Приблизно 17 і 16% від загальної кількості мігрантів були, відповідно, з Львівської та Закарпатської областей. На Івано-Франківську і Чернівецьку області припало, відповідно, 11 і 7,5% мігрантів. З урахуванням чисельності постійного населення областей, найбільш міграційно активним були мешканці Закарпатської області, де рівень зовнішньої міграції населення віком 15—70 років складав понад 20%. У Чернівецькій області він становив 13%, у Івано-Франківській — 12, у Львівській — близько 11%<sup>1</sup> (рис.).

В останні роки істотно зросла інтенсивність освітньої і академічної міграції з регіону, яка розглядається молоддю як особливий «соціальний ліфт». Навчання, стажування чи інші форми академічної мобільності є мостовими чинниками пролонгації освітньої міграції вже у форму трудової еміграції. Найчастіше освітня міграція до Польщі та Чехії для українських студентів є транзитною для стаціонарної міграції до інших країн ЄС. За даними лонгітюдних досліджень аналітичного центру CEDOS, протягом останніх кількох років у закладах вищої освіти (ЗВО) країн ЄС навчалася близько 78 тис. осіб

<sup>1</sup> Західне регіональне управління Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://dpsu.gov.ua/ua/structure/zahidne-regionalne-upravlinnya> (дата звернення: 15.07.2021).

з України, зокрема у Польщі — понад 30 тис. осіб, або 55% усіх іноземних студентів, з яких тільки 9% планують повернутися на Батьківщину, 28% — залишитися в Польщі, 29% — розглядають Польщу як транзитну країну до інших країн з кращими умовами життя<sup>2</sup>.

Демографічний, соціально-економічний, інноваційний розвиток регіону залежить від збереження, відтворення й ефективного використання людського потенціалу. Натомість надвисокий рівень і швидке поширення позитивних міграційних аспірацій, особливо серед молоді, набувають нових загрозливих форм і призводять до подальшого нарощування обсягів міграційних втрат у Карпатському регіоні. Результати досліджень Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) показали, що близько 60% студентів «Київського політехнічного інституту» (далі — КПІ) та «Львівської політехніки» хотіли б навчатися за кордоном. Серед найбільш бажаних для навчання країн є Польща і Велика Британія (для студентів «Львівської політехніки» — відповідно, 29,4 і 29%), Німеччина і США (для студентів КПІ — відповідно, 45,8 і 25,9%) [9]. Високий рівень позитивних міграційних аспірацій підтверджують результати соціологічних досліджень серед студентів ЗВО і ЗПТО, а також учнів випускних шкіл Карпатського регіону, проведених ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Так, 25% опитаних мають бажання виїхати за кордон на постійне проживання, 13% — на навчання [10, с. 28].

Неконтрольовані обсяги освітньої міграції призводять до збільшення втрат людського потенціалу, посилення демографічних, інтелектуальних і соціальних ризиків, послаблення демографічної безпеки в регіоні. Одночасно зростання рівня привабливості освітнього середовища країн ЄС, які ведуть активну боротьбу за іноземних студентів, тільки посилюють проблеми «відпливу» талановитої молоді, висококваліфікованих кадрів, еміграції молодих науковців.

За даними досліджень аналітичного центру CEDOS, кількість PhD-студентів з України становила 1,6 тис. осіб у 2017 р. Найбільш привабливими країнами ЄС для здобуття наукового ступеня для українців були Німеччина (525 осіб), Польща (380), Чехія (223), Франція (201) і Швейцарія (105 осіб)<sup>3</sup>. Високий рівень безробіття, низькі стандарти життя, відсутність високооплачуваних робочих місць з гідними умовами праці, а також конфлікт на Сході України є основними поточними чинниками — стимуляторами зростання еміграції населення робітничих професій, трансформації сезонної трудової міграції на довготривалу (більше одного року). Рівень інтенсивності зовнішньої міграції населення Карпатського регіону за 2011—2019 рр. зріс удвічі: з 36 випадків вибуття (у розрахунку на 100 тис. населення) у 2011 р. до 70 випадків у 2019 р. Крім істотних об'єктивних причин активізації зовнішніх міграційних процесів загострення проблемної ситуації значною мірою зумовлено й чинником пасивної державної та регіональної міграційної політики, головними недоліками якої залишаються такі.

<sup>2</sup> Українське студентство за кордоном: дані до 2017/18 навчального року / cedos. — 2019. — 21 січ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://cedos.org.ua/researches/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku/> (дата звернення: 25.07.2021).

<sup>3</sup> Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи / cedos. — 2017. — 19 груд. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotyru> (дата звернення: 22.08.2021).

**1. Несформованість системи реального комплексного обліку міграції, аналізу структурно-динамічних характеристик зовнішньої міграції населення регіону.** Офіційна державна і регіональна статистика не фіксує всіх фактів прибуття і вибуття. Так, поширеною є ситуація, коли виїзд громадян України на постійне проживання за кордон здійснюється без офіційного звернення до відповідних органів влади. Тому українські емігранти, які отримали іноземне громадянство, не пройшовши відповідних процедур в Україні, можуть вважатися громадянами України. Водночас відсутня практика реєстрації причини виїзду громадян за кордон, що унеможливорює облік трудової та освітньої міграції населення.

Існують значні розбіжності в кількісній оцінці щодо еміграції з України. Наприклад, за інформацією Державної служби статистики України, у 2019 р. до Німеччини і Польщі з країни виїхало, відповідно, близько 2000 і 1000 осіб, тоді як за даними німецького і польського статистичного офісу — відповідно, 10 000 і 2000 осіб. Отже, недоврахування емігрантів в українських даних становить 10—15 тис. осіб щороку.

На регіональному рівні не апробовано програми забезпечення належного рівня керованості міграційних потоків у коротко-, середньостроковій і стратегічній перспективах. Немає методичного забезпечення формування системи моніторингу і прогнозування стану міграційної активності населення, відстеження її тенденцій, обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків зовнішньої міграції та соціально-економічного розвитку регіонів. Відсутнє інформаційно-аналітичне забезпечення щодо визначення критичного й оптимального обсягу міграції у регіоні з урахуванням поточних тенденцій його соціально-економічного розвитку.

**2. Незавершеність системи інституційно-організаційного та інституційно-правового регулювання міграційних процесів на регіональному і місцевому рівнях.** Державним органом виконавчої влади, на який покладено повноваження щодо реалізації міграційної політики, є Державна міграційна служба України (ДМС), а на регіональному рівні — її територіальні підрозділи. Однак основними функціями ДМС України є надання послуг іноземцям, особам без громадянства, дотримання норм законодавства щодо нелегальної імміграції. Регіональні ДМС не мають достатньо закріплених повноважень щодо формування і реалізації регіональної міграційної політики, впливу на освітню і трудову міграцію, міграцію молоді чи нерегульованих міграційних потоків прикордонних територій.

На регіональному рівні відсутні будь-які програми з міграції. Не набули достатнього поширення положення Концепції державної міграційної політики, Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р., Плану заходів на 2018—2021 рр. щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Жодний нормативно-правовий документ щодо регулювання зовнішньої міграції населення, у тому числі Закони України «Про імміграцію», «Про зовнішню трудову міграцію», угоди про співпрацю між Україною та окремими країнами ЄС (наприклад, Угода між Україною і Польщею про економічне співробітництво (15.03.2006 р.), співробітництво в галузі культури, науки і освіти (20.05.1997 р.), Українсько-Польську Раду обміну молоддю (29.12.2015 р.), правила місцевого прикор-

донного руху (17.12.2014 р.)), не містять інструкцій чи механізмів регулювання міграційних потоків на регіональному рівні, зокрема інтенсивного міграційного руху на прикордонних територіях.

**3. Низькі якість і організаційно-технічні можливості елементів інфраструктури міграційних послуг.** Критичною прогалиною функціонування інфраструктури у сфері регулювання зовнішньої міграції є відсутність програмно-технічних засобів у регіональних відділеннях ДМС і регіональних управлінь Державної прикордонної служби (ДПС) України, а також головних управлінь статистики в регіонах, органів влади на місцевому рівні, що формують якість, доступність і прозорість інформації для регулювання міграційних процесів, а також уніфікованого інформаційно-комунікаційного забезпечення інфраструктури, на які покладено функції моніторингу, оцінки, аналізу й контролю за міграційними потоками.

Відсутні будь-які програми розвитку інфраструктури ринку міграційних послуг і регулювання міграційних трансфертів (грошових переказів мігрантів). Несформованість інфраструктури у сфері міграції, особливо на прикордонних територіях, призводить до надання (дуже часто повільного) неякісних адміністративних послуг відносно міграційних запитів населення і прикордонного контролю. Інфраструктура Карпатського регіону як прикордонної території у сфері міграції має відповідати основним запитам моніторингу й отримання об'єктивної інформації про стан міграційних потоків.

**4. Недовикористання потенціалу міграційних програм обміну у сферах освіти, науки, науково-дослідної та інноваційної діяльності, туризму, інвестиційних і бізнес-проектів і відповідне зниження контролю за цими процесами.** У Карпатському регіоні спостерігається низька ефективність реалізації програм обміну студентами, викладачами, науковими працівниками. Серед значної кількості університетів регіону найактивнішими учасниками міжнародних програм у межах науково-технічного співробітництва є Львівський національний університет імені Івана Франка і Національний університет «Львівська політехніка». Науково-технічне співробітництво ЗВО і академічних установ Карпатського регіону та міжнародних партнерів з окремих країн ЄС (Польщі, Німеччини, Іспанії) найчастіше відбувається в межах програм Erasmus+ і Horizon Europe. Проте участь у грантових програмах у рамках Міжнародної європейської інноваційної науково-технічної програми (European Research Coordination Agency — EUREKA) і двосторонніх конкурсів наукових проектів освітньо-наукових установ Карпатського регіону і країн ЄС є незначною. Ефективна реалізація міграційних програм обміну у сфері науки та освіти сприятиме наповненню місцевих бюджетів, підвищенню рівня зайнятості серед викладачів і представників академічної спільноти, а також створенню додаткових робочих місць, підвищенню ефективності інноваційної діяльності й трансферту технологій, комерціалізації наукових розробок.

**5. Відсутність регіональних програм стимулювання рееміграції освітніх і трудових мігрантів.** На регіональному і національному рівнях не застосовуються спеціальні організаційно-економічні механізми повернення мігрантів та їхньої інтеграції у соціум. Карпатський регіон як територія з високим рівнем інтенсивності зовнішньої міграції, у тому числі на прикордон-

них територіях, потребує особливого механізму регулювання трудової реєміграції, формування оптимального середовища реадaptaції, зокрема проживання, працевлаштування, подальшої інтеграції міграційного потенціалу. З огляду на це, наявність окреслених недоліків дозволяє дійти висновку, що пріоритетами міграційної політики в Карпатському регіоні мають стати:

- удосконалення системи обліку й аналізу структурно-динамічних характеристик зовнішньої міграції населення регіону;
- проведення системного моніторингу зовнішньої міграції населення з метою визначення необхідності стимулювання або стримування формування окремих міграційних векторів для забезпечення розвитку регіональної економіки та соціальної сфери;
- збереження й ефективного використання людського потенціалу, забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки Карпатського регіону;
- формування системи стимулів реєміграції та реінтеграції, навчання й економічної активності мігрантів; забезпечення інституціонального, соціально-економічного і правового захисту трудових та освітніх реємігрантів.

З метою усунення окреслених недоліків міграційної політики та мінімізації у такий спосіб ризиків і загроз зростання міграційної активності молоді Карпатського регіону необхідно реалізувати такі інструменти й засоби регулювання зовнішньої міграції населення, дія яких спрямована на:

1) підвищення якості системи моніторингу зовнішньої міграції, формування регіональних баз даних щодо структурно-динамічних характеристик міграції. Для цього необхідно:

- розширити повноваження регіональних відділень ДМС і Державної служби статистики України в частині збирання «дзеркальних» даних основних країн-реципієнтів;
- запровадити нові форми звітності (наприклад, облікові листки) для регіональних управлінь Державної прикордонної служби України щодо мети перетину кордону і тривалості перебування мігрантів за кордоном;
- розширити співпрацю у сфері обміну інформацією про кількість виїздів за кордон на тривалий період часу між регіональними відділеннями ДМС і ДПС України з метою формування реєстру поточних трудових і освітніх мігрантів;
- здійснювати альтернативне моделювання обсягів зовнішніх міграційних потоків і можливих наслідків інтенсифікації трудової міграції для економічної безпеки регіону. Реалізація цього заходу вимагає залучення фахівців з науково-дослідних структур для проведення економетричних досліджень;

2) розробку превентивних заходів міграційної політики, що передбачають регулювання регіональних ринків праці, найбільш важливими з яких є:

- ініціювання перед Кабінетом Міністрів України збільшення квот на імміграцію висококваліфікованих ІТ-фахівців, яких найбільше потребує ІТ-галузь у Карпатському регіоні. Реалізація цього інструменту сприятиме розвитку ІТ-кластеру в областях регіону, що слугуватиме чинником стримування зовнішньої еміграції висококваліфікованих кадрів;
- формування нових міжрегіональних інноваційних кластерів з метою створення нових робочих місць, зокрема, на засадах переходу до інноваційно орієнтованого типу регіонального економічного розвитку;

- розвиток ринку гнучких форм зайнятості, у тому числі дистанційної, та регіонального віртуального ринку праці, особливо на прикордонних територіях, через широке використання інтернет-платформ та ІКТ, що сприятиме стримуванню трудової та освітньої міграції, у першу чергу молоді;

3) розробку і реалізацію регіональної концепції розвитку інфраструктури ринку міграційних послуг, ключовими векторами якої є:

- створення інформаційно-ресурсних центрів у підпорядкуванні регіональних відділень ДМС України для надання послуг з консультування і юридичного супроводу у сфері трудової та освітньої міграції. Такі центри можуть створюватись із залученням коштів міжнародних організацій;

- забезпечення реалізації грантових програм міжнародних організацій та фондів на створення структур при регіональних відділеннях ДМС України і прикордонних служб, а також посольств України, основною функцією яких буде контроль за дотриманням прав і свобод мігрантів;

- розвиток фінансових структур (наприклад, фондів, спілок чи інвестиційних банків) для ефективної реалізації грошових трансфертів мігрантів у реальний сектор економіки. Для цього необхідно:

а) розробити цільові банківські програми фінансово-інвестиційної підтримки підприємницьких ініціатив трудових мігрантів;

б) залучити фінансові установи до оцінювання ефективності цільового спрямування трансфертів трудових мігрантів в окремі соціально-економічні сфери (наприклад, медичне страхування, іпотеку, проекти місцевих громад);

- розвиток засобів інформаційно-комунікаційної інфраструктури прикордонних служб, зокрема, в частині збирання, реєстрації, обробки, зберігання та візуалізації структурованої інформаційної бази щодо зовнішньої міграції населення. Реалізація цього заходу сприятиме проведенню моніторингу структурно-динамічних параметрів зовнішньої міграції, у тому числі можливості прогнозування міграційних потоків у реальному часі;

4) стимулювання рееміграції освітніх і трудових мігрантів з Карпатського регіону через:

- перегляд чинних положень і внесення доповнень у міждержавні договори у сферах освіти, підготовки кадрів, зайнятості та міграції щодо надання гарантій збереження робочого місця або місця навчання, а також надання допомоги в пошуку гідного місця роботи;

- підвищення конкурентоспроможності регіональних систем освіти і науки. Найбільш ефективними механізмами забезпечення високих конкурентних переваг у сфері освіти й науки можуть стати:

а) узгодження освітніх програм і наукових досліджень з потребами суб'єктів бізнесу;

б) фінансова й організаційно-економічна підтримка формування наукових кластерів за участі міжнародних партнерів, особливо із залученням освітніх реемігрантів;

в) розвиток моделей дистанційної та дуальної освіти;

г) підтримка проектів із створення українських закладів освіти за кордоном;

- створення транскордонного освітнього кластера на базі освітньо-наукового потенціалу Карпатського регіону із залученням українських студентів, які навчаються за кордоном. Реалізація цього заходу сприятиме форму-

ванню позитивного іміджу освітньо-наукової сфери регіону і направленню іноземних інвестицій у сферу наукових розробок;

- формування і популяризація «Інвестиційної карти Карпатського регіону», зокрема, виділення потенційно привабливих сфер малого підприємництва, а також інвестиційних об'єктів для залучення грошових трансфертів мігрантів. Сприятливі можливості для створення і розвитку малого бізнесу є ефективним механізмом стимулювання трудових мігрантів до реєміграції;

5) удосконалення системи інституційного забезпечення регіональної міграційної політики, що вимагає реалізації таких заходів:

- розвиток автоматизованої інформаційної бази (на основі Cloud технологій) на регіональних ринках праці для ідентифікації іммігрантів і працівників, які звільнилися з метою трудової міграції;

- забезпечення конвергенції законодавства України з основними країнами-реципієнтами через укладання міжнародних договорів пенсійного забезпечення мігрантів; поглиблення співпраці регіональних профспілок з об'єднаннями мігрантів у країнах-реципієнтах і профспілками працівників — громадян країн ЄС з метою напрацювання механізму забезпечення соціального захисту трудових мігрантів з регіону;

- створення регіональних альянсів між міжнародними корпораціями і ЗВО з метою регулювання обсягів академічного обміну та освітньої міграції;

- створення спеціального підрозділу в регіональних відділеннях Державного центру зайнятості України, основною функцією якого буде пошук вакансій для мігрантів у країнах-реципієнтах, а також консультування потенційних мігрантів щодо можливостей отримання робочого місця за кордоном, організація відповідного документального супроводу;

б) підвищення ефективності діяльності регіональних відділень ДМС України за рахунок:

- налагодження співпраці регіональних відділень ДМС України з науковими установами для розробки заходів щодо обліку зовнішньої трудової міграції та міграційного потенціалу регіону;

- активізації діяльності регіональних відділень ДМС України із ЗВО з метою покращення системи обліку освітньої та академічної міграції; проведення моніторингу змін міграційних аспірацій молоді;

- надання комерційних послуг регіональними відділеннями ДМС України з формування запитів для участі в міжнародних і національних конкурсах на розвиток власного бізнесу мігрантів.

## **ВИСНОВКИ**

Державне управління міграційними процесами в Україні є недосконалим, що, відповідно, призводить до недостатньо якісного і ефективного державного регулювання розвитку національної економіки. Зокрема, наявні системні вади міграційної політики, які спричиняють недореалізацію таких базових функцій державного управління, як: планування (ідеться про несформованість системи інформаційно-аналітичного забезпечення для аналізу структурних характеристик міграції, відсутність програмних документів реалізації політики управління міграційними процесами на регіональному і

місцевому рівнях, відсутність програм стимулювання реєміграції, комплексного планування внутрішньої міграції, проєктів розселення внутрішньо переміщених осіб), організація (незавершеність системи інституційно-організаційного та інституційно-правового регулювання міграційних процесів на регіональному і місцевому рівнях, відсутність спеціального центрального органу влади, формування і реалізації державної політики управління міграційними процесами), мотивація (дефіцит стимулів для реєміграції трудових мігрантів, економічної активності населення, реєміграції освітніх мігрантів, їхньої інтеграції в суспільство), контроль (відсутність контролю за дотриманням прав мігрантів за кордоном, комплексного моніторингу і статистичного забезпечення управління міграційними процесами і потоками). Це призводить до поширення критичних наслідків для розвитку національної економіки України, зокрема, до дисгармонізації української системи обліку міжнародної міграції з європейською, дефіциту уніфікованої статистичної бази щодо ринку праці в розрізі структури міграційних процесів, посилення диспропорцій та конкуренції на регіональних ринках праці, соціально-економічної асиметрії регіонального розвитку, поширення використання неформальних каналів трансферту фінансових потоків мігрантів, зменшення надходжень до бюджету країни, посилення інтелектуальної міграції, низького рівня комерціалізації наукових розробок та ін.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Лібанова Е.М.* Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки // Демографія та соціальна економіка. — 2018. — № 2 (33). — С. 10—26.
2. *Позняк О.* Зовнішня трудова міграція з України: вплив COVID-19 // Демографія та соціальна економіка. — 2020. — № 4 (42). — С. 25—40.
3. *Малиновська О.* Міграційна політика України: стан і перспективи розвитку : аналіт. доповідь. — К. : НІСД, 2010. — 32 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [www.niss.gov.ua/content/articles/files/malinovska-79a87.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/malinovska-79a87.pdf)
4. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації : моногр. ; [наук. ред. У.Я. Садова] / Інститут регіональних досліджень НАН України. — Львів, 2011. — 528 с.
5. *Васильців Т.Г., Садова У.Я., Махонюк О.В.* Проблемні аспекти та напрями розвитку ринку міграційних послуг в Україні // Бізнес Інформ. — 2021. — № 5. — С. 252—260 (doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-252-260>).
6. *Семів Л.К.* Особливості середовищного творення освітньої міграції в Україні // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2019. — Вип. 4. — С. 79—83.
7. *Mulska O., Baranyak I.* Demographic and Socioeconomic Effects of Strengthening External Migration Activity of the Population in Ukraine // Modern Economics. — 2020. — No. 21. — P. 149—154 (doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-23)).
8. *Мульська О.П., Бараняк І.Є.* Прогностична модель формування україно-німецької міграційної системи // Економіка і прогнозування. — 2019. — № 2. — С. 120—137.
9. *Ключковська І., П'ятковська О.* Міграційні настрої студентів в умовах візової лібералізації (опитування студентів НУ «ЛП» та НТУУ «КПІ»). — Львів, 2017. — 30 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/11/ОСТАТОЧНИЙ-ЗВІТ.pdf>
10. Міграційна активність населення Карпатського регіону України: тенденції, загрози, методи регулювання ; [за ред. Т.Г. Васильціва] / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». — Львів, 2020. — 128 с.

Стаття надійшла 20.09.2021

REFERENCES

1. Libanova E. External labor migration of Ukrainians: scale, causes, consequences. *Demography and social economy*, 2018, No. 2 (33), pp. 10-26 [in Ukrainian].
2. Posniak O. External labor migration from Ukraine: the impact of COVID-19. *Demography and social economy*, 2020, No. 4 (42), pp. 25-40 [in Ukrainian].
3. Malynovska O. Migration policy of Ukraine: state and prospects, analytical report. Kyiv, NISS, 2010, 32 p., available at: [www.niss.gov.ua/content/articles/files/malinovska-79a87.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/malinovska-79a87.pdf) [in Ukrainian].
4. Regional migration policy and the mechanisms of its realization. Sadova U. (Ed.), Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine. Lviv, 2011, 528 p. [in Ukrainian].
5. Vasylytsiv T., Sadova U., Makhonyuk O. The problematic aspects and directions of development of the migration services market in Ukraine. *Business Inform*, 2021, No. 5, pp. 252-260 (doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-252-260>) [in Ukrainian].
6. Semiv L. Peculiarities of environmental creation of educational migration in Ukraine. *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 2019, Iss. 4, pp. 79-83 [in Ukrainian].
7. Mulska O., Baranyak I. Demographic and socioeconomic effects of strengthening external migration activity of the population in Ukraine. *Modern Economics*, 2020, No. 21, pp. 149-154 (doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-23)).
8. Mulska O., Baranyak I. Prognostic model of formation of the Ukrainian-German migration system. *Economics and forecasting*, 2019, No. 2, pp. 120-137 [in Ukrainian].
9. Klyuchkovska I., Pyatkovska O. Migration sentiments in the context of the visa liberalization (data polling of LPNU and NTUU KPI students). Lviv, 2017, 30 p., available at: <http://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2017/11/ОСТАТОЧНИЙ-ЗВИТ.pdf>
10. Migration activity of the population of the Carpathian region of Ukraine: tendencies, threats, methods of regulation. Vasylytsiv T. (Ed.), Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine. Lviv, 2020, 128 p. [in Ukrainian].

Received on September 20, 2021

*Olha Mulska*, PhD (Econ.), Senior Researcher of the Department of Problems of Social and Humanitarian Development of the Regions  
Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine  
4, Kozelnytska St., Lviv, 79026, Ukraine  
*Ihor Baranyak*, PhD (Econ.), Junior Researcher of the Department of Problems of Social and Humanitarian Development of the Regions  
Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine  
4, Kozelnytska St., Lviv, 79026, Ukraine

MIGRATION MOBILITY OF THE CARPATHIAN REGION YOUTH:  
PROPOSITION OF IMPROVEMENT OF INFORMATION-ANALYTIC  
SUPPORT OF REGIONAL MIGRATION POLICY

The development of the new information-driven society along with the penetration of the globalization processes in all social and economic activities became the entities of the liberalization of the migration relations, which simplify in general the youth moving and increase its mobility. Based on statistics and administrative data analysis about youth migration from Carpathian Region it was determined that quick spreading of the positive migration aspirations among the youthful population gets new looms and can lead to the migration deprivation ramp-ups in the Carpathian Region in the future.

Mainstreaming of the external migration climate and escalation of the problem are also heavily mandated by the entity of the passive state and regional migration policy, which manifests through immature system of the real complex migration registration, unfinished state of

system of the institutional-organizational and institutional-legal regulation of the migration processes at the regional and local levels, low quality and low organizational and technical options of the migration services' infrastructure elements, insufficient use of the resources of the migration exchange programs in the field of education, science, innovation and research activities, tourism, investment and business projects, the lack of regional programs of the stimulation of the educational and labor migrants' re-emigration.

In the attempt to eliminate gaps in migration policy and minimize the risks and threats of the growth of migration activity of the Carpathian Region youth, the instruments and methods of external migration monitoring system's improvement, the development of the regional databases of migration structural-dynamic characteristics, the development of migration policy preventive instruments aimed to regulation of the regional labor markets, and the corresponding implementation of the migration services market infrastructure's development, stimulation of the educational and labor migrants' re-emigration, improvement of the migration policy institutional support in the Carpathian Region were proposed.

**Keywords:** *youth migration; info-analytic support; problems of the migration registration; Carpathian Region; regional migration policy.*